

Research Article

การออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชน
กลุ่มคนรักรัษะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง
โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

THE PROTOTYPE DESIGN OF LOGO AND GRAPHIC PACKAGING FOR
GOAT FARMING COMMUNITY ENTERPRISE, TAMBON PIMOLRAJ,
BANG BUA THONG DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE BY PARTICIPATORY
ACTION RESEARCH

ปิ่นณัฏฐ์ ธนัทพรพรสวรรค์

Pannat Tanaspansarrat

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

pannat@pnru.ac.th^{*}

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักรัษะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทองโดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักรัษะบางบัวทอง 2) พัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักรัษะบางบัวทอง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อตราสัญลักษณ์ กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มรักรัษะบางบัวทอง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ 1) ประชากรทั้งหมดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนรักรัษะบางบัวทอง รวมมีจำนวน 18 คน ภาครัฐและผู้ช่วยภาครัฐจังหวัดนนทบุรีจำนวน 2 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านตราสัญลักษณ์และด้านกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ด้านละ 3 คน 3) ผู้บริโภคเพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์จำนวน 200 คน ได้จากการเลือกแบบบังเอิญในระยะเวลา 5 เดือนหลังจากวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามสำหรับเลือกตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะแบบจัดลำดับความสำคัญ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนรักแพะบางบัวทองมีปัญหาคือขาดตราสัญลักษณ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ส่งผลให้กลุ่มฯมีความต้องการให้ผู้วิจัยพัฒนาตราสัญลักษณ์ กราฟิกและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มฯทั้งหมดจำนวน 13 ชิ้น 2) จากกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มฯ พบว่า ทางกลุ่มต้องการใช้ชื่อกลุ่มว่า Iris nature ที่มาจากชื่อของประธานกลุ่ม เลือกระเบิดตราสัญลักษณ์ เป็นแบบผสม

เพื่อสื่อความหมายได้ชัดเจนโดยการตัดทอนจากแพะที่ได้รับรางวัลการประกวดแพะแห่งชาติ กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เลือกภาพประกอบแบบตัดทอนเพื่อให้สื่อความเป็นธรรมชาติในการเลี้ยงแพะ สีที่ใช้แบบดูหรูหราเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ 3) ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์ด้านจดจำได้ง่าย บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ โดดเด่นและสีสันทมีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์และผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ในระดับมากถึง 13 ผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: การออกแบบตราสัญลักษณ์ การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ กระบวนการมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The study of Logo and Graphic Prototype Designs on Packaging for the Community Enterprise called Bang Bua Thong Goat Lovers in Tambon Pimolraj, Ampher Bang Bua Thong is a participatory Action Research which aimed to 1) survey problems and demands in the development of logo and graphic prototypes on packaging of the enterprise, 2) develop logo and graphic prototypes on packaging for the enterprise, and 3) study consumers' satisfactions toward the logos and graphics and the packaging of the enterprise. The population and samples consisted of 1) 18 members of the Community Enterprise Bang Bua Thong Goat Lovers and 2 Livestock Officers of Nonthaburi Province gained by Purposive Sampling, 2) 3 logo experts and 3 packaging graphic experts, 3) 200 consumers – to study their satisfactions toward the logos and graphics on packaging – gained by Accidental Sampling within 5 months after the product release. The research tools consisted of questions for focus group, ranking questionnaire for logo and graphic selection, and questionnaire for consumers' satisfactions toward the logos. The data was analyzed by percentage and Mean.

The research results revealed as follows. 1) The problem of Community Enterprise Bang Bua Thong Goat Lovers was lacking of logos and graphics on packaging which resulted in demanding the development of logos and graphics on their 13 kinds of packaging. 2) From the engaging process between the researcher and the enterprise, it was found that the enterprise

wanted to name their group "Iris Nature" which came from the Chairperson of the enterprise. They chose to use combination logos to convey clear meanings by cutting from the goat that won the prize of National Goat Contest. The graphics on the packaging were clipped out pictures to convey the natural goat raising. The colors looked luxurious to add more values on the products. 3) The consumers' satisfactions toward the logos were in high level in the following aspects; Easy to Remember, Identity, Outstanding, and Colors Consistent with Products. Also, their satisfactions toward the 13 kinds of packaging and the graphics on them were all in high level as well.

Keywords: logo design, graphic packaging, participation

บทนำ

จากสภาวะเศรษฐกิจสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนั้นส่งผลกระทบต่อให้ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมค่อนข้างสูง รัฐบาลต้องการสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศโดยสร้างนโยบายเพื่อส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจของชาติอย่างต่อเนื่อง ด้วยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากรากฐานสนับสนุนแนวคิดการรู้จักจัดการกับทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างเศรษฐกิจ สังคมก่อให้เกิดความยั่งยืน ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ (Department of Agricultural Extension, 2005) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนกลุ่มรักษ์แพะบางบัวทอง เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนอาชีพเกษตรกรที่มีความรักและสนใจในการเลี้ยงแพะ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงแพะนมของชุมชน ผสมผสานกับการเกษตรแบบวิถีชีวิตพื้นบ้าน น้านมแพะเป็นผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ของกลุ่มฯ ทางกลุ่มมีแพะที่

ผลิตน้านมเป็นจำนวนมากแต่ผลิตภัณฑ์ของนมแพะบางส่วนยังไม่ได้มาตรฐานน้านมมีกลิ่นคาว มีสีขุ่นเหลืองจัดอยู่ในเกรด B ซึ่งเป็นปัญหาต่อการจัดจำหน่ายน้านมของทางกลุ่ม จากปัญหาดังกล่าวทำให้คุณไชยยศ แสงมาน รองประธานกลุ่มฯ ได้คิดนำผลิตภัณฑ์น้านมที่อยู่ในเกรด B ไปแปรรูปเป็นครีมบำรุงผิว สบู่ ครีมอาบน้ำ ฯลฯ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มฯ โดยการแนะนำของศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตผลจากสัตว์ สถาบันสุวรรณวาจกกสิกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เพื่อรักษา ถนอมและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้านมแพะให้สามารถจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี จากการนำผลิตภัณฑ์ไปแจกให้กลุ่มผู้บริโภคทดลองใช้ที่ตลาดดอนหวายผู้บริโภคส่วนใหญ่พอใจและกลับมาซื้อผลิตภัณฑ์อีกเป็นจำนวนมาก แต่ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มฯ ไม่มีตราสัญลักษณ์ที่ชัดเจน รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ยังไม่ได้พัฒนาให้มีความสวยงาม น่าสนใจ ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการจำหน่าย และจากการสัมภาษณ์รองประธานกลุ่มฯ ไชยยศ แสงมาน (Sangman, 2015) ได้ข้อมูลเบื้องต้นว่า "มีหน่วยงานจากทางราชการ

มาช่วยสนับสนุนการออกแบบแต่ทางกลุ่มไม่ได้นำไปใช้เพราะความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกันและผลงานออกแบบไม่ได้เกิดจากความคิดของคนในกลุ่มเลย”

ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษัฯแพะบางบัวทองมีผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน สบู่ก้อนสูตรคอลลาเจน สบู่ก้อนสูตรทองคำ ครีมอาบน้ำ โลชั่นบำรุงผิวกายสูตรคอลลาเจน และสูตรทองคำ ครีมบำรุงผิวหน้าสูตรกลางวันและสูตรกลางคืนเซรั่มบำรุงผิว ครีมกันแดดผิวหน้า ครีมกันแดดตัว สครับขัดผิว น้ำนมพาสเจอร์ไรส์ เป็นต้นเนื่องจากทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักษัฯแพะบางบัวทองมีความมุ่งมั่นและจริงจังต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอส่งผลให้ในช่วงระหว่างที่ผู้วิจัยได้ลงไปเก็บข้อมูลนั้น ทางกลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานกรมปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรีเป็นอย่างมาก ทำให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการคัดเลือกจากทางห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลให้วางจำหน่ายในท็อปซูเปอร์มาเก็ตจังหวัดนนทบุรี จากสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยได้ร่วมมือกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษัฯแพะบางบัวทองเพื่อออกแบบต้นตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มฯ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีภาพลักษณ์ที่มีจุดเด่นสวยงาม เป็นที่จดจำ บ่งบอกถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าให้มีคุณภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือ ความภาคภูมิใจและการยอมรับที่ดีของกลุ่มต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิก

บนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษัฯแพะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษัฯแพะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อตราสัญลักษณ์ กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มรักษัฯแพะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

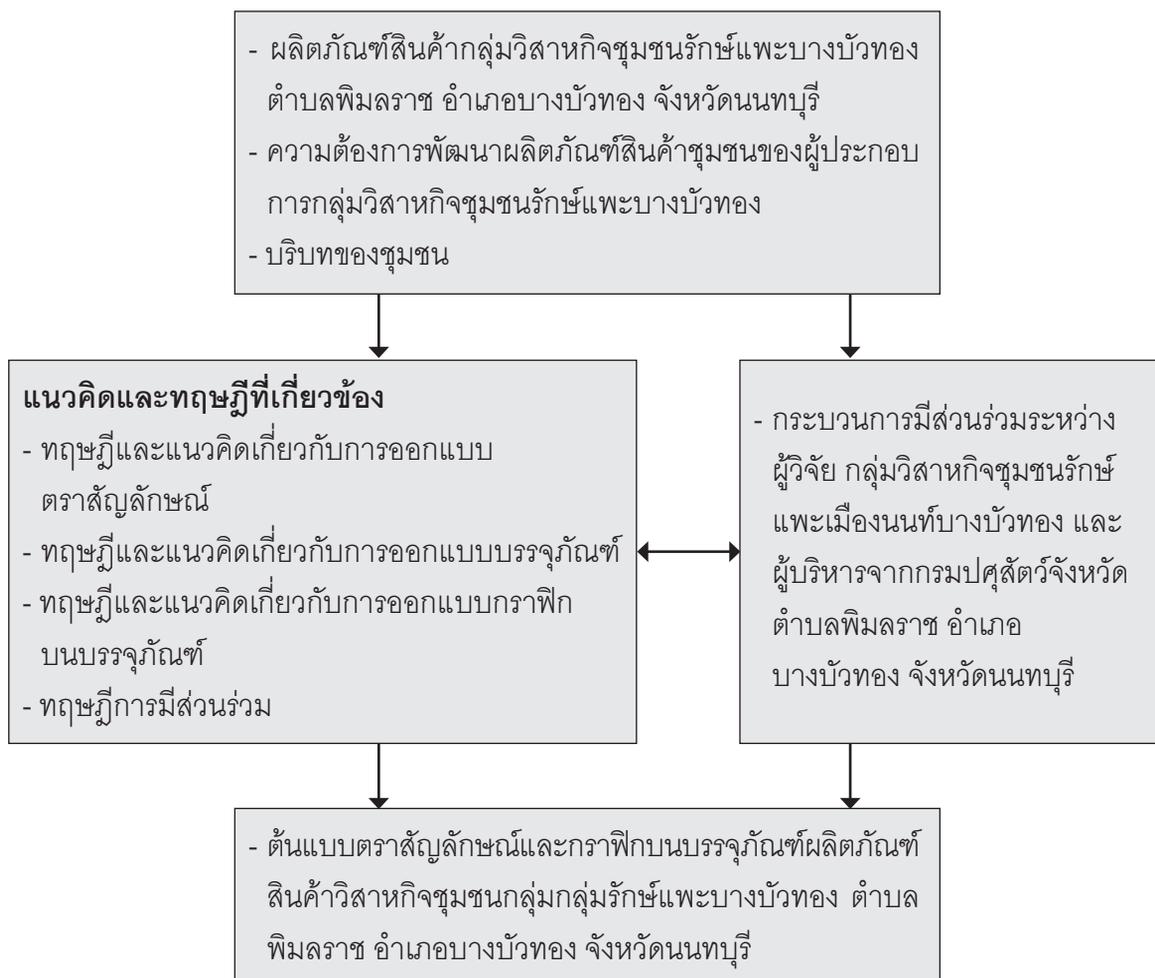
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษัฯแพะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษัฯแพะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ได้ต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มฯ ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ช่วยให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง

3. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางและตัวอย่างของการศึกษาและวิจัยในการออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้แก่ชุมชนอื่นและผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์โดยกระบวนการมีส่วนร่วม มีระเบียบและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มรักษ์แพะบางบัวทองฯ ใช้ประชากรทั้งหมดจำนวน 18 คน

1.2 บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรี และผู้ช่วยปศุสัตว์

จังหวัดนนทบุรีจำนวน 2 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์และด้านการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ จำนวนด้านละ 3 ท่าน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงตัวบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป

1.4 ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนรักษ์แพะบางบัวทองจำนวน

200 คนได้จากการสุ่มแบบบังเอิญในระยะเวลา 5 เดือน (นับจากวันที่เริ่มวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ และประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ดำเนินการโดยศึกษาขอบเขตและเนื้อหาของการสนทนากลุ่ม ศึกษาตัวอย่างประเด็นการสนทนากลุ่มจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมประเด็นในการสนทนากลุ่ม จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในแต่ละหัวข้อของการสนทนา ปรับปรุงประเด็นในการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะ และนำไปใช้

2.2 แบบสอบถามสำหรับเลือกตราสัญลักษณ์และแบบสอบถามสำหรับเลือกกราฟิกและบรรจุภัณฑ์ มีลักษณะเป็นแบบจัดอันดับความสำคัญดำเนินการโดยศึกษาหลักการสร้างและตัวอย่างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถามจากนั้นนำมาปรับปรุงประเด็นในการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะและนำไปใช้

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนคนรักซ์แพะบางบัวทอง มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ดำเนินการโดย ศึกษาหลักการสร้างของแบบสอบถามความพึงพอใจและศึกษาตัวอย่างแบบสอบถามร่างแบบสอบถามความ

พึงพอใจ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถามจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แล้วนำมาปรับปรุงประเด็นในการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะและนำไปใช้

3. วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการออกแบบ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมภาคเอกสาร สรุปประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญเลือกตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์แบบจัดลำดับความสำคัญ 3 ลำดับโดยให้ค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน 2 คะแนนและ 1 คะแนนตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การดำเนินการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนคนรักซ์แพะบางบัวทอง

1. ศึกษาข้อมูลด้านบริบท สภาพวิถีการดำเนินชีวิตและอาชีพของกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงแพะ

2. ลงพื้นที่พบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจโครงการและแผนการดำเนินงานวิจัย มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนรักซ์แพะบางบัวทองและผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ คือ

ปศุสัตว์และผู้ช่วยปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรี เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

3. จัดเวทีสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจปัญหา ความต้องการในการพัฒนาต้นแบบ และร่วมคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการโดยมีผู้เข้าร่วมคือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักหมีแพะบางบัวทองจำนวน 18 คน ปศุสัตว์และผู้ช่วยปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรีจำนวน 2 คน ที่ปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรีเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์แบบมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักหมีแพะบางบัวทองจำนวน 18 คน ปศุสัตว์และผู้ช่วยปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรีจำนวน 2 คนที่วิสาหกิจชุมชนฯ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2559 เรื่องการออกแบบตราสัญลักษณ์ในประเด็น ประเภทของตราสัญลักษณ์ ลักษณะที่ดีของตราสัญลักษณ์ บุคลิกภาพและอารมณ์ของสีเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถเลือกประเภทสัญลักษณ์กลุ่มสีที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เรื่องการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ในประเด็นด้านโครงสร้างในงานบรรจุภัณฑ์ ส่วนประกอบของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ขนาดและรูปร่างที่เหมาะสมรวมถึงประเภทของภาพประกอบสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนฯ มีแนวคิดในการเลือกตัดสินใจงานของตนเอง

2. วิสาหกิจชุมชน ปศุสัตว์และผู้ช่วยปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรีมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและนำเสนอในการหาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่ม โดยใช้เครื่องมือคือ ประเด็นคำถามจากการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ

3. ผู้วิจัยและวิสาหกิจชุมชนร่วมกันสรุปเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มประเภทของสัญลักษณ์ ภาพประกอบที่ใช้ในบรรจุภัณฑ์ ขนาด รูปร่างของบรรจุภัณฑ์ คัดเลือกอารมณ์ของสี (mood and tone) ที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจากนั้นร่วมกันร่างภาพสัญลักษณ์ (preliminary design)

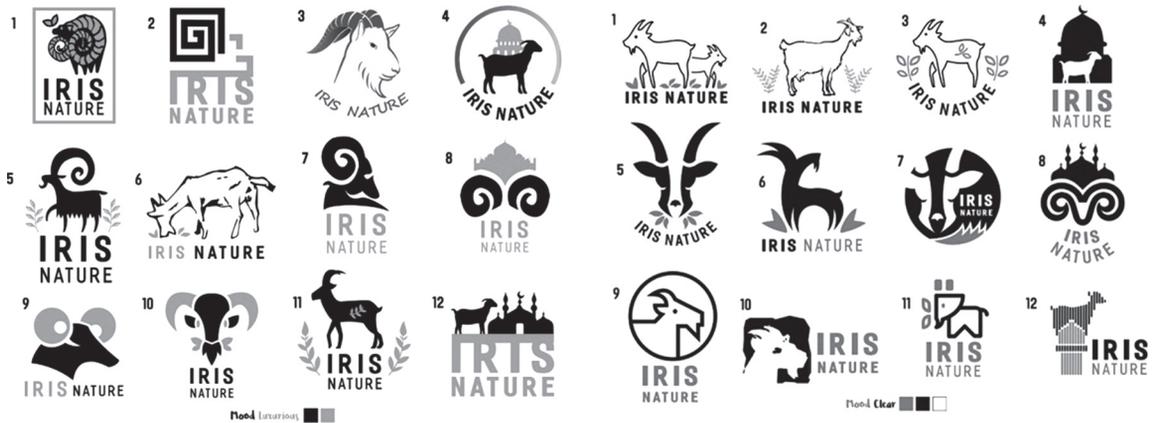

ภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มรักหมีแพะบางบัวทอง ปศุสัตว์และผู้ช่วยปศุสัตว์จังหวัดนนทบุรี

4. จากนั้นผู้วิจัยนำแบบร่างจากกระบวนการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนไปออกแบบต่อไป

ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ขั้นตอนการออกแบบ (sketch design)

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการออกแบบ กลุ่มอารมณีสีแบบหรรษาและกลุ่มอารมณีสีแบบสดชื่น

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการออกแบบ กลุ่มอารมณีสีแบบธรรมชาติ

4.2 ขั้นตอนการเลือกและตัดสินใจ (selection) ผู้วิจัย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักขบบางบัวทองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้อเลือกกลุ่มดีแบบดูหรรษา เพื่อนำไปพัฒนาต่อไป

4.3 ขั้นตอนการพัฒนาแบบ (develop design) ผู้วิจัยนำตราสัญลักษณ์จากการมีส่วนร่วมตัดสินใจของกลุ่มไปพัฒนาต่อ จากนั้นผู้วิจัยนำ

สัญลักษณ์ทั้ง 6 แบบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ด้านละ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพการออกแบบโดยใช้แบบสอบถามสำหรับเลือกตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยนำตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเลือกมาปรับแก้ตามความคิดเห็น

ภาพที่ 4 ชั้นพัฒนาแบบ

4.4 ชั้นการออกแบบสุดท้าย (design finalization) ผู้วิจัยนำตราสัญลักษณ์ที่ผ่านการปรับแก้จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปให้

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักห้วยพะบางบัวทองเลือก โดยกลุ่มเลือกพิจารณารูปแบบที่ 1

ภาพที่ 5 ชั้นออกแบบสุดท้าย

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการสำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนรักห้วยพะบางบัวทองพบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มขาดตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ส่งผลให้ทางกลุ่มมีความต้องการให้ผู้วิจัยออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

ทั้งหมดจำนวน 13 รายการเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

2. ผลการออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มฯ พบว่าเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มคือ คุณภาพน้ำนมแพะที่เลี้ยงด้วยหญ้าเนเปียร์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหญ้าดังกล่าวเป็นพืชที่มีกากใยสูงทำให้ คุณภาพน้ำนมดี ไม่มีกลิ่น แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ทำจากน้ำนมแพะของกลุ่มอื่น ๆ ประเภทตราสัญลักษณ์ที่กลุ่ม

เลือกเป็นแบบผสม (combination) เพื่อให้สื่อสารความหมายกับผู้บริโภคได้อย่างชัดเจนโดยการตัดทอนจากแพะที่ได้รับรางวัลการประกวดแพะแห่งชาติ ใช้ชื่อตราสัญลักษณ์ว่า Iris nature ได้มาจากชื่อเล่นของคุณไชยยศ แสงมาน คือฤทธิ แต่

เพื่อนมักจะเรียกกันว่า “ไอฤทธิ” ส่วน nature แทนผลิตภัณฑ์ที่เป็นธรรมชาติ โดยกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เลือกภาพประกอบแบบตัดทอน (distortion) เพื่อให้สื่อความเป็นธรรมชาติในการเลี้ยงแพะ สีสที่ใช้แบบดูหรูหราเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 6 ตราสัญลักษณ์ IRIS NATURE

ภาพที่ 7 ภาพรวมของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนรักแพะบางบัวทอง

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์

รายการ	เซ็นทรัลรัตนนิเบศร์		โรบินสันศรีสมาน		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
จดจำได้ง่าย	4.42	0.53	4.13	0.65	พึงพอใจมาก
มีความโดดเด่นสะดุดตา	4.21	0.45	4.24	0.61	พึงพอใจมาก
บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์	4.54	0.68	4.18	0.80	พึงพอใจมาก
สีสันทันมีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์	4.43	0.80	4.19	0.85	พึงพอใจมาก
เฉลี่ยรวม	4.40	0.62	4.19	0.73	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบตราสัญลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งสองสถานที่ที่ได้วางจำหน่ายผลิตภัณฑ์

* วางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ณ ท็อป ซูเปอร์มาร์เก็ต เซ็นทรัลรัตนนิเบศร์ และท็อป ซูเปอร์มาร์เก็ต โรบินสันสาขา ศรีสมาน (ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 ถึงเดือน พฤษภาคม 2560)

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

ความพึงพอใจ	เซ็นทรัลรัตนนิเบศร์				โรบินสันศรีสมาน				ระดับความพึงพอใจ
	ด้านบรรจุภัณฑ์		ด้านกราฟิก		ด้านบรรจุภัณฑ์		ด้านกราฟิก		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ลิปบัตเตอร์ 5 กรัม	4.24	0.67	4.04	0.65	4.22	0.77	4.00	0.65	พึงพอใจมาก
สบู่มะพร้าวผสมทองคำ	4.42	0.67	4.51	0.62	4.23	0.72	4.44	0.72	พึงพอใจมาก
สบู่มะพร้าวผสมคอลลาเจน	4.54	0.59	4.53	0.63	4.26	0.66	4.45	0.67	พึงพอใจมาก
ครีมบำรุงผิวหน้ากลางวัน	4.38	0.66	4.40	0.68	4.54	0.52	4.22	0.73	พึงพอใจมาก
ครีมบำรุงผิวหน้ากลางคืน	4.43	0.64	4.58	0.59	4.50	0.60	4.09	0.58	พึงพอใจมาก
ครีมกันแดด	4.25	0.71	4.61	0.58	4.39	0.67	4.51	0.66	พึงพอใจมาก
โลชั่นกันแดด น้ามผสมทองคำ	4.48	0.63	4.50	0.62	4.44	0.66	4.57	0.61	พึงพอใจมาก
เฟ้เชี่ยลเซรั่ม	4.33	0.73	4.33	0.81	4.40	0.66	4.39	0.70	พึงพอใจมาก
โลชั่นน้ามผสมทองคำ	4.39	0.65	4.35	0.65	4.33	0.66	3.98	0.72	พึงพอใจมาก
โลชั่นน้ามผสมคอลลาเจน	4.38	0.71	4.43	0.63	4.24	0.71	4.51	0.69	พึงพอใจมาก
ครีมอาบน้ำผสมน้ามผสม	4.35	0.73	4.44	0.73	4.35	0.68	4.32	0.72	พึงพอใจมาก
เก็ลลี่สครับผิว	-	-	3.79	0.71	-	-	3.87	0.72	พึงพอใจมาก
น้ามผสมพาสเจอร์ไรซ์	-	-	3.57	0.70	-	-	3.77	0.99	พึงพอใจมาก
เฉลี่ยรวม	4.38	0.67	4.31	0.66	4.35	0.66	4.24	0.70	พึงพอใจมาก

จากข้อมูลตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ทุกรายการโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งที่เซ็นทรัลรัตนนิเบศร์และโรบินสันศรีสมาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักซ์แพะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทองโดยกระบวนการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. การสำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนรักซ์แพะบางบัวทองพบว่า ผลลัพธ์ของกลุ่มชาตตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดจำ ความน่าเชื่อถือและไม่สามารถสร้างความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งได้ซึ่งสอดคล้องกับทองเจือ เขียดทอง (Kiadthong, 2004) ที่ได้กล่าวว่า การออกแบบตราสัญลักษณ์นั้นเพื่อเป็นการสื่อ เตือนความทรงจำและทำให้เกิดผลด้านการสื่อความหมายต่อสาธารณชนได้ง่ายขึ้น ตรงกับทัศนะของฟิลลิป คอตเลอร์ ที่ได้ให้ความสำคัญของตราสัญลักษณ์ว่า ตราสัญลักษณ์เปรียบเสมือนการให้คำสัญญาของผู้ผลิตที่จะส่งมอบคุณลักษณะคุณภาพรวมถึงผลประโยชน์และบริการดั่งนั้นตราสัญลักษณ์สินค้าจึงเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงบุคลิกภาพเฉพาะของสินค้าและสื่อถึงลักษณะของผู้ใช้ตามไปด้วย (Kotler & Armstrong, 2014)

2. ผลจากการออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักซ์แพะบางบัวทอง ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่า จากกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต้นแบบทั้งผู้วิจัย สมาชิกในกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้องในทุก ๆ ขั้นตอน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมองว่ากลุ่มตนเองมีวัตถุประสงค์ดีในการเลี้ยงแพะคือ หญ้าเนเปีย

และแพะของทางกลุ่มเคยประกวดได้รับรางวัลแพะแห่งชาติเพื่อให้สื่อสารความหมายกับผู้บริโภคได้อย่างชัดเจนจึงนำแนวคิดนี้มาร่างแบบเป็นภาพแพะที่มีการตัดทอนรายละเอียดจากแพะของจริงและใช้ใบไม้เพื่อเป็นสื่อแทนของหญ้าเนเปียที่ใช้เป็นอาหาร กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เลือกแบบตัดทอนเพื่อให้สื่อความเป็นธรรมชาติในการเลี้ยงแพะ เลือกใช้สีธรรมชาติเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และผู้วิจัยนำแบบร่างนั้นไปพัฒนาต่อยอดคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เลือกแบบที่เหมาะสมจากนั้นนำแบบไปให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนคัดเลือก ร่วมปรับแก้แบบและร่วมประเมินผลการออกแบบการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนนั้นส่งผลให้สมาชิกทุกคนมีความสามัคคีกัน รักและห่วงใยในผลงานที่เป็นของตนเองซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของกาญจนา แก้วเทพ (Kaethep, 2015) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในแต่ละขั้นตอนคือ ร่วมเป็นคณะทำงานหรือทีมวิจัย ร่วมตั้งโจทย์วิจัย ร่วมพัฒนาโครงร่างวิจัยหรือร่วมออกแบบงานวิจัย ร่วมสร้างเครื่องมือการวิจัย ร่วมเลือกกลุ่มตัวอย่าง ร่วมเก็บข้อมูล ร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างหรือให้ข้อมูล ร่วมวิเคราะห์ สังเคราะห์ (คืนความรู้ให้ชุมชน) ร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมจัดทำรายงานวิจัย ร่วมรับผลได้ ผลเสีย ร่วมสร้างความยั่งยืนเป็นต้น และสอดคล้องกับทฤษฎีของ ซอบ เข้มกลัดและโกวิทย์ พวงงาม (Khemgiud & Pangkgam, 2004) ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาชุมชนการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา วางแผนและดำเนินการเพื่อแก้ไข

ใช้งาน สำหรับกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่ม ผู้บริโภคทั้งสองแห่งมีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ของกลุ่มมีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแสดงให้เห็นถึงวิถีการเลี้ยงแพะที่เป็นธรรมชาติ สะอาด ปลอดภัย มีความสวยงามโดดเด่นสะดุดตา และสี ที่ใช้มีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์โดยรวมทั้ง 13 รายการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ แนวคิดของ ประชิต ทินบุตร (Tinnabutr, 1988) ที่กล่าวไว้ว่า ความมีลักษณะพิเศษที่สามารถสร้างความทรงจำหรือทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และ บริษัทผู้ผลิต ได้แก่ การใช้สี การใช้กราฟิก และภาพ ประกอบที่สามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ ได้ดี ซึ่งสีที่ใช้ในการออกแบบกราฟิกบนบรรจุ ภัณฑ์สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับปานกลางใน ระดับชั้นของสังคม อารมณ์และสีมีอิทธิพลต่อการ รับรู้ สีที่ให้ความรู้สีก็หรรษาจะเพิ่มมูลค่าให้กับ ผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับแนวคิดของ โคบายาชิ ชิเกโนบุ (Kobayashi, 1991) โดยแบ่งหมวดหมู่

ของสีที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพซึ่งนิยามคำตาม รูปแบบการใช้ชีวิตของมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

จากการออกแบบต้นแบบตราสัญลักษณ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัย ไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาด้านทิศทางการตลาด ส่วนแบ่งทางการตลาด ตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ แนวโน้มการตลาดเป็นต้น เพื่อจะเป็นประโยชน์กับ ชุมชนต่อไปในอนาคต

2. ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ อาจ ยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคดังนั้นจึงควรนำ ผลิตภัณฑ์ออกเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ ทำสื่อ ประชาสัมพันธ์เช่นแผ่นพับและนำผลิตภัณฑ์สินค้า ชุมชนฯ ออกร้านตามเทศกาลหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้บางกลุ่ม และทำให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงสินค้า

REFERENCE

- Department of Agricultural Extension. (2005). **Community Enterprise Promotion Act, 2005**. Retrieved June 19, 2016, from http://www.moac.go.th/law_agri-files-391991791824.
- Kaethep, K. (2015). **Participatory action research proceeding**. in PAR conference Method and Instrument for Academic Program including how to write proposal, Knowledge Network Institute of Thailand, May 13-15, 2015. Phranakhon Grand View. (in Thai)
- Khemglad, C & Pangkham. (2004). **Practical participatory action research**. Bangkok Sematham.
- Kiadthong, T. (2004). **Logo Trade Mark Symbol**. 3rd edition. Bangkok Sibprapa. (in Thai)
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2014). **Principles of marketing: global edition**. 15th edition. Harlow, England: Pearson Education Limited.
- Tinnabutr, P. (1988). **Packaging design**. Bangkok: O.S. Printing House. (in Thai)
- Sumang, C. (2015). **Bang Bua Thong Goat Community Enterprise Group Nonthaburi Province**. Interviewed by Tanaspansarrat, Pannat. March 15, 2015. (in Thai)
- Srisuvan, S (2015). **Packaging design development**. Bangkok: O.S. Printing House. (in Thai)